Рік IX. Р. 1900 кн. I. Т. XXXIII.

33

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

виходять у Львові що два місяці під редакциєю

МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

MITTHEILUNGEN

DER ŠEVČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUŠEVŚKYJ.

IX Jahrgang. 1900, I B. B. XXXIII.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

Вийшло 8. (20) I. 1900.

Рік IX. Р. 1900 кн. I. Т. XXXIII.

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

виходять у Львові що два місяцї під редакциєю

МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

MITTHEILUNGEN

DER ŠEVČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUŠEVŚKYJ.

IX Jahrgang. 1900, I B. B. XXXIII.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарнї Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

Вийшло 8. (20) I. 1900.

Folklore de l'Ukraine. Український фолькльор. Сороміцькі звичаї, казки, пісьні, приказки, загадки і лайка. (Extr. des Κρυπτάδια, t. V. 1898. Cet extrait ne peut être vendu). Париж, ст. 218, 16°.

Недавно повстало у Парижі нове видавництво, що поставило собі метою, знайомити специялїстів фолькльористів з одною галузию фолькльору, доси не використаною для науки, головно задля драстичного змісту, а то з сороміцьким народнїм фолькльором. Ваги того видавництва для науки не можна заперечити. Численні пережитки культурні, звідки инде не знані, зібрані тут, можуть кинути нераз цїлком иньше сьвітло на дотеперішні досліди. Багато народнїх звичаїв можна також лиш звідси пояснити. Не згадую вже про полові відносини в народї, які в сороміцькім фолькльорі гарно осьвітлені, а на які у нас привикли дивитись по більшій части фалшиво. З сороміцького фолькльору можна судити також в певній мірі про степень культури народу. Звістно, чим народ меньше культурний, тим близший до природи, тим меньше у него стиду в полових справах. Так напр. у наших Бойків парубки сьпівають собі любісенько до танцю сороміцькі пісні, а дївчата, що з ними танцюють, не соромлять ся їх зовсїм, не звертають навіть на них уваги. Баби натомість знаходять в них рід забави і по кождій такій пісні голосно реготять ся... У Бачванських Русинів, що культурно стоять непорівнано висше від наших Бойків, уже той сором проявляєть ся більше і коли мужчини зачнуть собі щось таке пашталакати, женщини виходять непостережено з кімнати. Се дуже замітна проява. — З сороміцького фолькльору видно також ясно, чому у селян не трафляєть ся так званої „ідеальної любови"; селянин бере такі справи завсїгди тільки з практичного становища... Взагалїж до поясненя відносин мужчини до женщини, чоловіка до жінки і навпаки, сороміцький фолькльор становить невичерпане жерело. Правда, нераз буває він занадто грубий, тривіяльний, але кілько подиблюєть ся в ньому дуже тонкої сатири, здорового гумору, незвичайної обсервациї! Через те й не можна ним гордити, який би він не був з иньшої точки погляду.

Український сороміцький фолькльор перший раз з'являєть ся у тому видавництві, а книжка, названа висше, становить відбитку з пятого тому Кріптадий. В нїй подано десять анекдотів та леґенд, десять лїричних пісень, 119 весїльних пісень (хоч усїх їх весїльними назвати не можна, бо багато між ними сьпіваєть ся лише при танцю і то не тільки на весїлю, але і всюди инде), шість анекдотів про Москалїв, три про Поляків, один про Циганів, три про Жидів, один про Нїмцїв. Надто надруковано там десять приповідок, шість загадок, значне число глузливих призвищ та проклонів, апокрифічний лист султана до Запорожцїв

(знаний з віршованого пересьпіву Руданського, а також із звістного образа Рєпіна „Відповідь Запорожців султанови“), глузливі призвища та проклони українських Жидів. Від стор. 183—214 йдуть великоросийські оповіданя, пісні і пословиці. Побіч українських текстів подавано усюди французькі переклади, а декуди пороблено потрібні для чужинців поясненя. Замітити треба, що усі весільні пісні надруковано у нас в „Етнольоґічних материялах“, розумієть ся, з відповідними пропусками. Редактор сеї збірки не повинен обмежити ся нею, бо зібрані у декого з наших людий материяли дають багато ще цікавійшого.

В. Г.

Dr. G. Polívka, Nachträge zur Polyphemsage (відбитка з Archiv für Religionswissenschaft), Фрайбурґ, ст. 305—336.

Мальосникътъ и неговиятъ ученикъ. Сравнителна фолклорна студия отъ дръ І. Поливка, професоръ въ Пражския университетъ (відбитка з вид. „Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина“, кн. XV), София, 1898, 56 ст. великої 8⁰.

Звістний чеський фолькльорист, др. Ю. Полївка, оголосив дві нові фолькльорні студиї в німецькій і болгарській мові про незвичайно популярні і розповсюднені казки між ріжними народами, про Поліфема і про чорнокнижника (чарівника, чорта) та його ученика.

В першій казці (пор. Етноґр. Збірник, т. IV, ст. 5—6) оповідаєть ся, як якесь товариство подорожує, заблукуєть ся в дорозї і попадає в руки великана, часто одноокого, що замикає усїх в печері або коморі, а потому по одному, по двох, споживає як найбільші лакітки на обід та вечеру. Між замкненими подибуєть ся одначе все мудрійший чоловік, що висвободжує і себе і товаришів з біди, та щасливо з ними утїкає. Він звичайно ослїплює Поліфема і тим способом спасає ся.

В другій казці (пор. Етноґр. Збірник, т. IV, ст. 30—33, ч. 6. „Гонихмарник і його вішчий слуга“) оповідаєть ся, як чарівник наймає слугу і виїздить на довший час із дому, а його лишає на господарстві, заборонивши входити до одної кімнати. Хлопець переступає наказ, входить до кімнати і обізнаєть ся з чарівничою штукою ще лїпше, як його пан. Осягнувши се, він утїкає до дому. Чарівник вертає з подорожи і не застає хлопця; через те догадуєть ся, що він певно переступив його наказ. Він вишукує його і хоче конечно дістати в свої руки, щоби потім на ньому пімстити ся. Звичайно дістає його в постаті коня, в якого хлопець перекинув ся і казав батькови себе продати, аби тим чином допомогти йому в біді. Чарівник веде коня до коваля, аби його підкувати. Коневи удаєть ся втїкти — і від сеї хвилї починаєть ся